

Beata Korus

Uniwersytet Jana Kochanowskiego

Jak konstruować karty obserwacji na wycieczki edukacyjne?

WYCIECZKA DO LASU (pierwsza propozycja)

Przed wyjściem ze szkoły dzieci czytają list, który znajdują w klasie.

Kochane Dzieci!

Jestem małą sarenką mieszkającą w lesie. Nadchodzi zima i boję się, czy będę miała, co jeść. Bardzo was proszę odwiedźcie mnie w lesie i zadbajcie o mój paśnik. Do listu dołączam instrukcję, dzięki której będziecie mogli do mnie trafić. Najpierw jednak musicie wykonać kilka zadań. Wierzę, że Wam się to uda. Proszę, pamiętajcie, żeby na wycieczce odpowiednio zachowywać się w lesie!

Do zobaczenia.

Wdzięczna Sarenka

Zadanie 1.

Zbierzcie 4 różne liście i napiszcie, z jakich drzew one pochodzą. Przyklejcie liście w odpowiednich miejscach na karcie pracy.

Zadanie 2.

Przynieście do klasy opadłą gałązkę z drzewa iglastego, które zrzuca igły na zimę. Potem uzupełnijcie zdanie na karcie pracy.

Zadanie 3.

Czy wiecie, że igły sosny to też liście? Wklejcie na kartę pracy igłę sosny. Obserwujcie, czy igła po pewnym czasie zmieni kolor.

Zadanie 4.

Odgadnijcie zagadki. Rozwiązania wpiszcie na karcie pracy.

- 1) Górna część grzyba lub nakrycie głowy.
- 2) Małe czarne owoce leśne, rosną na niskiej krzewince.

3) Podrzuca swoje jajka innym ptakom. Śpiewa przy tym ku-ku ku-ku.

4) Ma kolce na grzbiecie, kiedy się czegoś przestraszy natychmiast zmienia się w kulkę.

Zadanie 5.

Przyjrzyjcie się dokładnie i napiszcie, z czego składa się ściółka leśna.

Zadanie 6.

Zmierzcie obwód 5 największych drzew oraz zanotujcie ich nazwy i wyniki pomiarów.

Na koniec wycieczki idźcie do gajowego. Tam dostaniecie słomę i inne przysmaki, które uwielbiam. Uzupełnijcie pusty paśnik. Jak będziecie mieli szczęście, to mnie tam zobaczycie, ale nie mogę tego obiecać.

Pozdrawiam.

Sarenka

KARTA PRACY

Zadanie 1.

LIŚCIE

.....

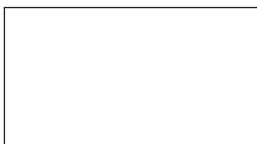
.....

Zadanie 2.

Drzewo iglaste, które zrzuca igły na zimę to .....

Zadanie 3.

Wklej w ramkę igłę sosny.

Zadanie 4.

Wpisz rozwiązania zagadek.

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....
- 4) .....

Zadanie 5.

W skład ściółki wchodzi .....

Zadanie 6.

Pierwsze drzewo to ..... Obwód pnia wynosi ..... cm.

Drugie drzewo to ..... Obwód pnia wynosi ..... cm.

Trzecie drzewo to ..... Obwód pnia wynosi ..... cm.

Czwarte drzewo to ..... Obwód pnia wynosi ..... cm.

Piąte drzewo to ..... Obwód pnia wynosi ..... cm.

WYCIECZKA DO LASU (druga propozycja)

KARTA PRACY

Miejscowość: .....

Data: .....

Potrzebne przyrządy: lupa, lornetka, metr, koszyczek lub torebka na skarby leśne, długopis, karta pracy dla każdego dziecka.

Zadanie 1.**Uzupełnij zdania.**

Rośliny o zielonych liściach same potrafią wytwarzać pokarm, wykorzystując promienie słoneczne. O tych roślinach mówimy, że są .....

Zwierzęta nie potrafią same wytwarzać pożywienia. Żywią się gotowym pokarmem – roślinami lub innymi zwierzętami. Dlatego mówimy, że są .....

Zwierzęta, które żywią się roślinami to zwierzęta .....

Zwierzęta, które zjadają inne zwierzęta to zwierzęta .....

Zwierzęta żywiące się roślinami i zwierzętami to zwierzęta .....

Podaj przykłady zwierząt:

- roślinożernych .....
- mięsożernych .....
- wszystkożernych .....

Utwórz z podanych zwierząt żyjących w lesie prosty łańcuch pokarmowy.

jastrząb, wiewiórka, kuna leśna, orzechy laskowe

Zadanie 2.

Wykonaj pomiar dowolnego drzewa i dokończ zdanie.

Obwód mierzonego drzewa .....

Pamiętaj! W lesie możemy wyróżnić trzy warstwy roślinności:

Krzewy, młode drzewa

Nieduże rośliny: mchy, paprocie, borówki, jagody, grzyby

Wysokie drzewa

RUNO

DRZEWA

PODSZYT

Połącz nazwy warstw lasu z odpowiadającymi im roślinami. Ponumeruj warstwy od leżącej najniżej do położonej najwyżej.

Zadanie 3.

Napisz, w jakim rodzaju lasu obecnie się znajdujemy.

Zadanie 4.**Rozwiąż zagadki. Rozwiązania to nazwy grzybów.**

- Rosła kulka, grzyb to był. Nadepnąłeś – został pył. ....
.....
- Jeśli w lesie bywasz i hasasz tam radośnie, uwagę zwróć na grzyba, co na drzewach rośnie. ....
- Nie gdcze na podwórkach, rośnie w lesie żółta kurka. ....
.....
- Na mój czerwony parasol łapię muchy, jak na lasso. ....
.....
- Czy udało Ci się napotkać któregoś z tych grzybów podczas tej wycieczki? .....

Zadanie 5.**Sprawdź, czy znasz zasady zbierania grzybów. Zaznacz prawidłową odpowiedź.**

1. Do czego zbieramy grzyby?
  - do plecaka
  - do koszyka
  - do reklamówki foliowej.
2. O jakiej porze dnia najlepiej zbierać grzyby?
  - rano
  - w południe
  - wieczorem.
3. Jak postąpisz, jeśli znajdziesz grzyby trujące?
  - zdepczesz je
  - zabierzesz ze sobą
  - nie będziesz dotykać.
4. W jaki sposób zrywamy grzyby?
  - ucinamy nożykiem przy ziemi
  - wyrywamy z korzeniem
  - odrywamy kapelusz.
5. Jaka książka może ci pomóc w rozpoznawaniu grzybów?
  - książka kucharska
  - atlas geograficzny
  - atlas grzybów.

Zadanie 6.

Odgłosy lasu. Przystań na chwilę zastanów się i zapisz, co słyszysz?

.....
.....
.....

Zadanie 7.

Z pomocą nauczyciela zmierz miarką centymetrową na wysokości 1 m 50 cm obwód drzewa i określ jego wiek.

Wskazówka: przybliżony wiek drzewa obliczamy na podstawie wzoru: (obwód drzewa w cm : 2 + obwód drzewa : 3) : 2 = średni wiek drzewa w latach.

.....

Zadanie 8.

Dokonaj obserwacji żywych organizmów znajdujących się w lesie. Wyniki obserwacji odnotuj w tabeli.

Przedmiot obserwacji	Wynik obserwacji
Grzyby	
Zwierzęta	
Drzewa	

WYCIECZKA DO PARKU (wiosna)

KARTA PRACY

Miejscowość: .....

Data: .....

Potrzebne przyrządy: kompas, igła, kredki, ołówek, blok rysunkowy, karta pracy dla każdego dziecka, nożyczki, klej, przewodnik do oznaczania roślin, przewodnik do oznaczania drzew.

Zadanie 1.

Stojąc przed szkołą określ kierunek świata za pomocą kompasu. Wyznacz kierunek, w jakim będziesz poruszać się, idąc do parku.

Idąc do parku, będziemy poruszać się w kierunku .....

Zadanie 2.

Stań w bramie prowadzącej do parku. Następnie zrób 70 kroków w kierunku północno-zachodnim. Zmierz obwód drzewa, które znajduje się przed tobą. Pomiaru dokonaj na wysokości 1 metra. Zapisz wynik na karcie.

Wynik .....

Zadanie 3.

Przyjrzyj się roślinom rosnącym w parku. Rozpoznaj je przy pomocy przewodnika. Nazwij je i spróbuj narysować poniżej.

--	--	--	--

Zadanie 4.

Przyjrzyj się dokładnie drzewu, pod którym stoisz. Pokaż jak przebiega pień i w jakim kierunku wyrastają gałęzie (np. topola, dąb, wierzba płacząca). Opisz, jak wygląda kora tego drzewa? Przeciagnij po niej ręką (np. brzoza, buk, platan). Przyłóż do drzewa kartkę papieru i odbij wzór kory. Wklej tę kartkę poniżej.

Pamiętaj, że drzewa możemy rozpoznawać nie tylko po sylwetce, ale też po pniu i korze!

Zadanie 5.

Jak wyglądają pąki na drzewach? Opisz je dopisując po 2 określenia.

Barwa ..... Kształt .....

Jak osadzone są na gałęziach (zawsze dwa naprzeciw siebie, pojedynczo, na przemian, raz w prawo, raz w lewo)? Porównaj pąki na różnych gałęzkach.

Narysuj poniżej pąki, które widziałeś.

Zadanie 6.

Za pomocą igły zbadaj duże pąki. Ostrożnie podnieś łuski i odegnij je. Nie wolno Ci ich odrywać. Ostrożnie rozłóż liście lub zawiązek kwiatowy, następnie uzupełnij poniższe zdanie.

W pąkach są małe ..., ... lub ..... kwiatowe.

Zadanie 7.

Poszukaj zwierząt żyjących w parku. Wymień ich nazwy. Jeśli masz problem, poproś o pomoc nauczyciela.

1. .... 2. ....
3. .... 4. ....

Zadanie 8.

Wsluchaj się w dźwięki dochodzące z parku. Rozpoznaj je i nazwij, a potem zapisz, do jakich zwierząt należą.

Odgłosy	Nazwy zwierząt	Inne źródła odgłosów

Zadanie 9.

W drodze powrotnej zbierz jak najwięcej różnych gatunków liści. W szkole wykonaj pracę plastyczną przy ich użyciu.

Zadanie 10.

Zilustruj i opisz, jaka była pogoda podczas wycieczki do parku.

Zachmurzenie	Opady	Temperatura	Wiatr	Inne

WYCIECZKA DO SADU

KARTA PRACY

Miejscowość: .....

Data: .....

Potrzebne przyrządy: koszyczek lub torebka na owoce z sadu, długopis, kredki, karta pracy dla każdego dziecka.

Zadanie 1.

Rozpoznaj gatunki drzew i krzewów owocowych występujących w sadzie?

Rozpoznajemy drzewa i krzewy owocowe					
Nazwy roślin	Rysunek pokroju drzewa	Rysunek pokroju liścia	Rysunek kwiatu	Rysunek owocu	Znaczenie dla człowieka
Jabłoń					
Grusza					
Śliwa					
Orzech					
Morela					
Malina					
Agrest					

Zadanie 2.

Napisz, w jaki sposób można wykorzystać owoce śliwy, orzecha i agrestu.

.....
.....

Zadanie 3.

Zbierz liście zaobserwowanych drzew i krzewów i zrób z nich w szkole zielnik.

Zadanie 4.

Uzupełnij wiadomości o zaobserwowanych i znanych Ci zwierzętach w sadzie.

Zwierzęta w sadzie			
pożyteczne		szkodniki	
nazwa	korzyści	nazwa	szkody
.....	zapylenie kwiatów	kwiecień jabłkowiec	.....
sikory	.....	szpak	.....

Zadanie 5.

Gdzie przechowuje się owoce?

.....

Zadanie 6.

Jakie prace musi wykonać sadownik jesienią?

.....

Zadanie 7.

Jakich narzędzi używa sadownik w sadzie?

.....

Zadanie 8.

Czym różni się drzewo od krzewu?

.....

Zadanie 9.

Odgadnij zagadki.

Człowiek, który opiekuje się sadem. ....

Niejedno w sadzie. ....

Np. porzeczką, agrest, malina. ....

Na nich owoce. ....

Zadanie 10.

Przynieś z wycieczki do klasy 1 dar sadu. Wspólnie utworzymy wystawę.

Zadanie 11.

W domu, jeżeli to możliwe, przeprowadź wywiad w sklepie ogrodniczym lub warzywniczym.

WYCIECZKA NA POLE UPRAWNE (wczesna jesień)

KARTA PRACY

Miejscowość: .....

Data: .....

Potrzebne przyrządy: kredki świecowe, ołówek, blok rysunkowy, karta pracy dla każdego dziecka, nożyczki, klej.

Zadanie 1.

Podczas spaceru obserwujemy pola uprawne. Narysuj łąny zbóż. (Rysunek ma być wykonany na kartce z bloku rysunkowego kredkami świecowymi.)

Zadanie 2.

Odpowiedz na poniższe pytania.

1) Co to jest pole uprawne?

.....

2) Jakie prace wykonują rolnicy wczesną jesienią?

.....

3) Jakimi maszynami wykonują te prace?

.....

Zadanie 3.

Dopasuj nazwy prac polowych do odpowiednich maszyn rolniczych, malując odpowiednie rubryki takim samym kolorem.

Nazwy prac polowych	Maszyny rolnicze
bronowanie	kombajn, kosiarka, snopowiązałka
wykopki	pług
nawożenie	kopaczki, kombajny
siew zbóż	brony
żniwa	siewniki
orka	siewniki, rozrzutniki

Zadanie 4.

Narysuj lub wklej poniżej poszczególne zboża.

owies   żyto   pszenica   jęczmień   kukurydza

Zadanie 5.

Wyjaśnij, co oznaczają nazwy: zboża ozime i zboża jare oraz przyporządkuj zboża z zadania 4 w odpowiednie miejsce do tabeli.

Zboża ozime	Zboża jare

Zboża ozime siane są ....., natomiast jare .....

Zboża ozime to: .....

Zboża jare to: .....

Zadanie 6.

Uzupełnij poniższe zdanie.

Każde zboże ma inny kwiatostan: żyto, pszenica, jęczmień mają .....,
owies ....., kukurydza .....

Zadania 7.

Co otrzymujemy poszczególnych zbóż? Dopasuj strzałkami odpowiednie produkty do nazw zbóż.

żyto
pszenica
kukurydza

MĄKA
KASZA
PŁATKI

jęczmień
proso
pszenica

owies
kukurydza

Bibliografia:

Czym skorupka za młodu nasiąknie, ... czyli jak pokochać przyrodę żeby ona pokochała nas. Autorski Program Edukacji Ekologicznej dla klas I–III. *Chrońmy przyrodę w naszym otoczeniu*, Wydawca: Gorczański Park Narodowy Poręba Wielka.

Przewodnik metodyczny do środowiska społeczno-przyrodniczego w klasie II, red. Agnieszka Reklajtis-Zawada, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1983.

Przyroda przeżywana i obserwowana z dziećmi przedszkolnymi, tłum. Edeltrauta Janik, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1980.

Środowisko społeczno-przyrodnicze. Klasa III. Materiały metodyczne, red. Czesław Cyrański, MAC Oficyna Wydawnicza i Fonograficzna, Kielce 1992.